

Motion till riksdagen 2020/21:1309

av **Lorena Delgado Varas m.fl. (V)**

Gynna kooperativa/arbetstagarägda företag

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning om i vilka former staten kan underlätta för arbetstagarägda företag samt arbetstagarövertagande av hotad produktion och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att berörda myndigheter bör uppdras att ta fram förslag på åtgärder för att underlätta generationsskiften i företag och tillkännager detta för regeringen.

2 Kooperativt företagande

Vänsterpartiet vill se en större mångfald av drifts- och ägandeformer inom företagandet, och där utgör kooperativ och arbetstagarägda företag en viktig del. Ett kooperativ är en form av samverkan där medlemmarna både äger och bedriver en ekonomisk verksamhet som de har behov och nytta av. Medlemmarna är i många fall delaktiga i verksamheten och får på så sätt inflytande och ökat ansvar. Det kan handla om privatpersoner som vill driva företag tillsammans eller att få struktur på olika former av samarbete mellan företag och/eller enskilda konsulter som arbetar utifrån gemensamma plattformar.

Det finns sju principer för Kooperation som tagits fram av kooperativa rörelser runt om i världen. De sju principerna är frivilligt och öppet medlemskap, demokratisk medlemsstyrning, solidariskt ekonomiskt deltagande, självständighet och oberoende gentemot omvärlden, utbildning, praktik och information till medlemmar och allmänhet, samarbete mellan kooperativ och samhällshänsyn.

Enligt organisationen Coompanion startas närmare 400 nya kooperativa företag per år och på 10 år blir företagen dubbelt så stora mätt i omsättning och antal sysselsatta. De 100 största kooperativa och s.k. ömsesidiga företagen har en omsättning på drygt 450 miljarder kronor per år och 100 000 anställda. Det innebär att dessa företag utgör en relativt stor del av svenskt företagande. Vanliga branscher för kooperativ är inom jordbruk och livsmedel, elektricitet, skogsbruk och transporter, men också inom kultur, it, vård och omsorg. Det kooperativa företagandet har också visat sig mindre sårbart i

kristider då dessa företag är livskraftigare och har en längre överlevnadsgrad, som är närmare 90 procent. Det visar på hur kooperativt företagande ofta är långsiktigt och hållbart.

I dag har det kooperativa företagandet i vissa avseenden en lägre status än flera andra företagsformer. Det blir främst ett problem för de mindre företagen och kan utgöra en svårighet t.ex. vad avser upplåning. Genom stöd till t.ex. organisationen Coompanion, som arbetar med företagsrådgivning till kooperativa företag, kan arbetet för de kooperativa företagen underlättas. Forskning, utveckling och informations-spridning är en viktig del i att bygga de kooperativa företagen starkare.

För Vänsterpartiet är frågan om makten över den egna arbetssituationen central. Vi vill att människor ska ha inflytande över och delaktighet i sitt arbete och över produktionen. Arbetstagarägda företag är en modell för gemensamt ägande som dessutom skapar större handlingsutrymme för den anställde.

Vänsterpartiet menar att anställda i lönsamma företag som läggs ned eller flyttar sin produktion utomlands måste få ökade möjligheter att ta över och driva produktionen vidare genom arbetstagaräggande.

Regeringen bör tillsätta en utredning om i vilka former staten kan underlätta för arbetstagarägda företag samt arbetstagarövertagande av hotad produktion. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

3 Finansiering

Många verksamma lyfter kooperativa företags svårigheter att få lån i jämförelse med andra företagsformer. Bankerna litar inte på säkerheten hos kooperativa företag vilket leder till sämre ranking och sämre lånemöjligheter. Vänsterpartiet vill se ökade möjligheter till kapitalförsörjning för Kooperationen. En form vore att erbjuda statliga lånegarantier, en annan att se över om det finns ekonomiska eller regelmässiga hinder och strukturer som står i vägen. Kunskapen om det kooperativa företagandet behöver öka.

Kooperativa företag upplever det också svårare att få tillgång till riskkapital då de inte kan erbjuda samma utsikter till stora vinster.

Tillväxtverket är en av de stora bidragsgivarna till nystartade företag, och Kooperation, som är en viktig företagsform, behöver mer stöd. Vänsterpartiet vill höja anslaget till Kooperationen och till samarbetsorganet Coompanion. Vi vill också att 40 miljoner kronor av Tillväxtverkets anslag går till att skapa kooperativ utveckling på bredare front. Det hade kunnat avhjälpa det faktum att det i dag finns alldeles för lite kunskap om den kooperativa företagsformen så att fler vågar satsa på den.

För mer information, läs Vänsterpartiets budgetmotion (2020/21:3170).

4 Stöd till ombildning

Det är i dag svårt för personalgrupper att tillsammans genom att starta Kooperation rädda företag som hotas av nedläggning. Det finns inte några direkta stöd för att bl.a. lösa de skulder som företaget kan ha dragit på sig samtidigt som man måste ha startkapital för att starta ett kooperativ. Detta är ett speciellt angeläget problem i spåren

av coronakrisen där många företag hotas av nedläggning. Det behövs nya satsningar för att öka möjligheten till Kooperation i Sverige. Vänsterpartiet föreslår att det statliga företaget Almi bör få ett tillskott för att utfärda lån med syftet att de anställda ska kunna få förutsättningar att ta över annars nedläggningshotade företag. Efter genomgång av affärsplanen för det kooperativa företaget skulle Almi kunna bidra till att fler anställda själva skulle kunna rädda sina jobb.

För mer information, läs Vänsterpartiets budgetmotion (2020/21:3170).

5 Generationsskiften

Även om det finns ett relativt högt intresse för att starta och driva företag i Sverige är tendensen att intresset minskar, framför allt utanför storstadslänen. Det försvårar de nödvändiga generationsskiften som krävs för att hålla företagandet levande i hela landet.

Återväxten inom vissa branscher är knapp och det saknas erfaren personal som kan ta över verksamheten, samtidigt som stora pensionsavgångar tillsammans med ett minskat intresse för t.ex. tekniska och naturvetenskapliga utbildningar skapar en överhängande risk för brist på personal och företagsledare inom vissa yrkeskategorier.

Det här får inte bara konsekvenser för det enskilda företaget som inte kan drivas vidare, utan många gånger för hela lokalsamhället. En sådan utveckling är ett direkt hot mot ambitionen om att hela landet ska leva och måste mötas av politiska åtgärder för att underlätta generationsskiften.

Vänsterpartiet vill se ökade möjligheter till kapitalförsörjning då man tar över ett befintligt företag eller vid ett övertagande då man väljer att driva vidare verksamheten som kooperativ.

Berörda myndigheter bör uppdras att ta fram förslag på åtgärder för att underlätta generationsskiften för företag. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Lorena Delgado Varas (V)

Ulla Andersson (V)

Ida Gabrielsson (V)

Birger Lahti (V)

Ali Esbati (V)

Tony Haddou (V)

Ciczie Weidby (V)